

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission tiedonannosta koskien EU:n Mustanmeren strategiaa

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio ja EU:n ulkosuhdehallinto antoivat 28.5.2025 yhteistiedonannon (JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL - The European Union's strategic approach to the Black Sea region JOIN(2025) 135 final).

Suomen kanta

- Suomen näkemyksen mukaan EU:n tulee olla vahvempi geopoliittinen toimija, sillä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa yhdistettynä kiristyvään suurvaltakilpailuun on muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä nopeasti, merkittävästi ja pitkäkestoisesti. EU:n globaalia toimintakykyä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja kehittää johdonmukaisesti. Suomi tukee EU:n kumppanuuksien edistämistä EU:n globaalin roolin vahvistamiseksi sekä unionin intressien ja arvojen edistämiseksi. (E 58/2023 vp)
- Suomi korostaa Mustanmeren alueen geostrategista merkitystä ja tukee yhteistiedonannossa esitettyä EU:n Mustanmeren strategian lähestymistapaa ja sen kolmea painopistettä.
- Suomi pitää tärkeänä, että strategian myötä EU edistää alueen maissa demokratian, ihmisoikeuksien, hyvän hallinnon, oikeusvaltion ja kansainväliseen oikeuteen pohjautuvan maailmanjärjestyksen periaatteita. Lisäksi strategian tulee tukea ja olla linjassa EU:n laajentumispolitiikan, Itäisen kumppanuuden politiikan sekä muiden liitännäisten strategioiden kanssa.
- Suomi katsoo, että Mustanmeren strategian avulla tulee voida myötävaikuttaa alueellisen yhteistyön vahvistamista. Alueellisen yhteistyön vahvistaminen palvelee myös laajempia strategisia tavoitteitamme alueella.
- Suomi pitää tärkeänä, että EU kiinnittää huomiota Venäjän laittoman hyökkäyssodan vaikutuksiin muun muassa ympäristövahinkojen ja energiakysymysten osalta. Lisäksi on tärkeää tukea

alueen maita Venäjän hybriditoiminnan torjumisessa. Vahvan tuen jatkuminen Ukrainalle on tärkeää tämänkin strategian kontekstissa, kuten myös EU:n ja Naton tiiviin ja toisiaan täydentävän yhteistyön edistäminen.

- EU:n puolustuksen valkoisen kirjan – valmius 2030 tavoitteiden mukaisesti Suomi tukee Mustanmeren strategiassa mainittua tavoitetta sotilaallisen liikkuvuuden edistämiseksi erityisesti Ukrainan turvallisuuden vahvistamiseksi.
- Suomi pitää tärkeänä alueellisia toimia merimiinojen raivaamiseksi Mustanmeren alueella, joka edistää merenkulun ja kauppareittien turvallisuutta alueella.
- Suomi korostaa EU:n yhteyspolitiikan merkitystä energiariippumattomuuden, uusiutuvien energialähteiden integroinnin ja energiasäätöjärjestelmien vakauden ja kestävyys sekä myös kuljetus- ja digitaalisten yhteyksien kannalta. Lisäksi investointien edistäminen on tärkeää erityisesti EU:n Global Gateway-strategian kautta. Suomi edistää suomalaisyritysten osallistumismahdollisuuksia Global Gatewayn puitteissa toteutettaviin infrastruktuurihankkeisiin myös Mustanmeren alueella.

Pääasiallinen sisältö

Mustameri on geostrategisesti tärkeä alue, joka yhdistää Euroopan ja Aasian. Venäjän laajamittainen hyökkäyssota Ukrainaan korostaa entisestään Mustanmeren alueen kriittistä merkitystä, jonka vuoksi EU pyrkii **kokonaisvaltaisella lähestymistavalla** tukemaan alueen demokraattista kestävyttä ja sitä kautta myös edistämään EU:n etuja ja vakautta. Mustanmeren alueen turvallisuuden on oltava **oikeudenmukaisen ja kestävän rauhan** keskiössä. Mustanmeren alueella on myös hyödyntämätöntä potentiaalia talouskasvuun ja strategiaan reitteihin energialähteitä ja kriittisiä raakamateriaaleja varten.

Tiedonannossa ehdotetaan useita keinoja tiivistää **yhteistyötä** Ukrainan, Moldovan tasavallan, Georgian, Turkin, Armenian ja Azerbaidžanin sekä asianomaisten kumppaneiden ja järjestöjen kanssa. EU:n rooli ja vastuu Mustanmeren alueella on kasvamassa, erityisesti nyt, kun liittymisneuvottelut Ukrainan ja Moldovan tasavallan kanssa on aloitettu. Komissio katsoo, että **EU:n laajentumisprosessi** on strateginen investointi, jolla pyritään parantamaan alueen turvallisuutta. EU pyrkii tukemaan kiinnostuneita kumppaneita EU-lähentymisessä vahvistamalla **oikeusvaltiota, demokratiaa ja ilmastokestävyttä**. EU toteuttaa uutta Mustanmeren strategista lähestymistapaa synergiaa **laajentumispolitiikan** ja **EU:n Itäisen kumppanuuden** politiikan kanssa, jotka tarjoavat vakiintuneet rakenteet yhteistyölle.

EU:n strateginen lähestymistapa Mustamerelle rakentuu **kolmesta pääpilarista** ja niitä koskevista **lippulaivahankkeista**. Pääpilarit ovat:

1. Turvallisuuden, vakauden ja resilienssin edistäminen
2. Kestävän kasvun ja vaurauden edistäminen
3. Ympäristönsuojelun, ilmastokestävyys ja pelastuspalvelun edistäminen

Lyhyellä aikavälillä ja Venäjän hyökkäyssodan vuoksi komissio ja korkea edustaja ehdottavat ensimmäiseksi lippulaivahankkeeksi **Mustanmeren meriturvallisuuskeskuksen perustamista**, jossa hyödynnetään EU:n ja Mustanmeren merivaltioiden panosta meriturvallisuuden vahvistamiseksi, kriittisen merenkulun infrastruktuurin suojaamiseksi ja meriympäristön suojelemiseksi. Keskus parantaa meritilannetietoisuutta ja tiedonvaihtoa Mustanmerellä. EU tukee jäsenvaltioita Mustanmeren turvallisuuden parantamisessa koordinoitulla merenkulkuvalmiuksien kehittämisellä, miinanraivaustoimilla ja

tärkeiden infrastruktuurien suojaamisella. EU tukee myös tiiviimpää alueellista yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden, korruption ja ihmiskaupan torjumiseksi. Komissio ja korkea edustaja kartoittavat kesän loppuun mennessä tarpeita ja esittävät toimintavaihtoehtot, myös YUTP:n ja YTPP:n työkalujen ja Euroopan meriturvallisuusstrategian osalta.

Toisen pilarin lippulaivahankkeena on **yhteyspolitiikka, joka yhdistää Euroopan ja Keski-Aasian Etelä-Kaukasuksen kautta**. Ohjelma täydentää äskettäin perustettuja Itämeren, Mustanmeren ja Egeanmeren sekä Reinin ja Tonavan välisiä **eurooppalaisia liikennekäytäviä**. EU:n Euroopan laajuisia verkkoja koskevien asetusten mukaisesti yhteysohjelma pannaan täytäntöön kumppanuuksien avulla osallistuvien maiden ja alueiden kanssa. Strategisilla investoinneilla helpotetaan energiakauppaa koko alueella, edistetään markkinoiden yhdentymistä ja rakennetaan laajempaa **energiaunionia**. Tämä mahdollistaa ajoittain vaihtelevien uusiutuvien energialähteiden laajemman integroinnin energiajärjestelmiin ja parantaa viime kädessä energian toimitusvarmuutta ja kohtuuhintaisuutta. Vaihtoehtoja uusien merenalaisten kaapeleiden käyttöön otosta Mustallamerellä tarkastellaan.

Kolmannen pilarin lippulaivahankkeena komissio ehdottaa **ympäristösuojelun, ilmastoresilienssin ja katastrofivalmiuden vahvistamista Mustanmeren alueella**, jota uhkaavat Venäjän hyökkäyssodan pahentamat akuutit ekologiset ja ilmatoriskit. Valmiuksia olisi parannettava ilmastomuutokseen liittyvien riskien ennakoinniseksi, hallitsemiseksi ja niihin reagoimiseksi hyödyntämällä Mustanmeren maiden ilmastomuutokseen sopeutumista koskevia politiikkoja ja hyödyntämällä EU:n parhaita käytäntöjä. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteistyöhön paikallisviranomaisten, kansalaisyhteiskunnan järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Komissio näkee tärkeäksi **koordinoidun lähestymistavan Turkin kanssa**, joka on EU:n tärkeä kumppani ja ehdokasvaltio. Yhteistyön jatkaminen on edelleen avainasemassa marraskuun 2023 yhteisen julkilausuman ja Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti. Turkki voi toimia rakentavassa roolissa **Venäjän varjolaivaston torjunnassa** ja edistää pyrkimyksiä parantaa meriturvallisuutta, energiavarmuutta ja yhteyksiä kansainvälisen oikeuden ja asiaa koskevien yleissopimusten mukaisesti.

EU:n strateginen lähestymistapa myös **vahvistaa EU:n yhteyksiä Keski-Aasiaan**. Yhteistyö rakentuu EU:n ja Keski-Aasian välisten suhteiden syventämistä koskevaan yhteiseen etenemissuunnitelmaan ja huhtikuussa 2025 pidetyn Keski-Aasian ja EU:n huippukokouksen tuloksiin. Edistymistä tällä alalla ohjaa **alueellinen yhteyspolitiikan ohjelma**, jolla lisätään kaupankäyntiä keskeisillä aloilla, kuten liikenteessä, energiassa ja digitaalisissa yhteyksissä. Osana EU:n ja Keski-Aasian huippukokouksen jatko-toimia komissio pitää tärkeänä syventää **kriittisiä raaka-aineita** koskevaa yhteistyötä, jolla pyritään varmistamaan kestävät ja monipuoliset toimitusketjut sekä vastavuoroinen vauraus.

Komissio ja korkea edustaja ehdottavat, että Mustanmeren alueen kumppanimaiden kanssa järjestetään **EU:n ministerikokous**, jossa kehitetään ja edistetään Mustanmeren aluetta koskevan uuden EU:n lähestymistavan mukaisia yhteistyön eri näkökohtia yhteisesti sovitun etenemistavan pohjalta. Seurantakokouksia voitaisiin järjestää tarpeen mukaan tässä yhteydessä sovittujen erityistoimien edistymisen seuraamiseksi ja arvioimiseksi. Komissio ja korkea edustaja antavat ensimmäisen kertomuksen strategisen lähestymistavan täytäntöönpanosta Mustanmeren alueella vuoden kuluttua sen täytäntöönpanosta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Muistio on käsitelty ulkosuhdejaoston kirjallisessa menettelyssä 23.-24.6.2025

Eduskuntakäsittely

SuV, UAV

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

EU:n Mustanmeren strategia on EU:n komission ja ulkosuhdehallinnon yhteistiedonanto, eikä se aiheuta suoria taloudellisia vaikutuksia.

Tiedonannossa esitettyjen toimien täytäntöönpano riippuu Mustanmeren alueen turvallisuustilanteen kehittymisestä. Toimet voidaan toteuttaa nykyisten rahoitusvälineiden ja vuosien 2021–27 monivuotisen rahoituskehysten aikana käytettävissä olevien määrärahojen avulla.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

JOIN (2025) 135 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Laura Hassinen, UM/EUA-50, p. 050 306 2280

Jaana Teckenberg, UM/EUA-50

Ella-Viivi Pelkonen, UM/EUA-50

Inkeri Virtanen-Abernethy, UM/EUA-40, p. 050 342 3755

Erkki Seppänen, UM/ASO-30

Eemeli Heikkilä, PLM

VAHVA-tunnus

EU/307/2025